

Kokemuksellisuus ja moniaistisuus

- 1 **MONIAISTISUUS**
- 2 **TILAKOKEMUS**
- 3 **SANASTOA**
- 4 **LINKIT JA LÄHTEET**

Tilan havainnointi tapahtuu kaikkien aistien kautta, ja kokemus tilasta syntyy kaikkien aistihavaintojemme yhteisvaikutuksesta.

Kokemuksellisuus ja kaikkien aistien huomiointi on otettu suunnitteluun yhä vahvemmin mukaan viime vuosina. Aiheen ympärille onkin syntynyt useita rinnakkaisia ja päällekkäisiä käsitteitä.

Moniaistinen tai **multisensorinen** ovat termejä, joita käytetään, kun suunnittelussa on huomioitu kaikki aistit aistiergonomisesti. Tällöin aistit eivät ylikuormitu, vaan ihminen voi toimia tilassa tarkoituksenmukaisesti rasittumatta turhista ärsykkeistä ja nauttia tilan tarjoamista puitteista.

Kaikki aistit osallistuvat tilan tunnelman havainnointiin ja muodotavat kokemuksen tilan käytettävyydestä. Aistihavainnot myös vaikuttavat toisiinsa. Pehmeältä näyttävä asia myös tuntuu pehmeämmältä.

Joskus aistihavainnot ovat risteäviä, yllättäviä. Tätäkin voidaan käyttää tietoisena keinona tilakokemusta suunniteltaessa.

POHDITTAVAKSI

*Tuleeko mieleesi kokemuksia tiloista,
joissa jokin tietty
aistimus olisi korostunut?*

Näköaisti on vahvin aistimme, ja siksi usein tilan visuaalisuuteen kiinnitetään suunnittelussa eniten huomiota. Näköaistilla havainnoidaan tilan tunnelmaa ja käytettävyyttä esimerkiksi värien, valaistuksen ja opasteiden osalta.

Kuuloaistilla aistitaan tilan akustiikka. Hyvä akustiikka on olennainen tilassa kommunikoinnin ja yleisen viihtyisyyden kannalta. Hyvä akustiikka ei tarkoita pelkästään äänien vaimennusta vaan äänimaailman tarkoituksenmukaista hallintaa.

Tuntoaistilla aistitaan tilan lämpötila, mutta myös kaikki kosketuspinnat, kuten kaiteet, vetimet, katkaisijat, kalusteet ja tilan pintamateriaalit. Taktiili tai haptinen pinta ovat termejä, joita käytetään tuntoaistiin vetoavista pintamateriaaleista.

Hajuaisti aistii tilan tuoksut, ilman raikkauden ja materiaalien tuoksun.

Makuaistin osallisuus tilakokemukseen on merkittävä lähinnä ravintolapalveluiden yhteydessä.

Miellyttävään tilakokemukseen vaikuttaa myös se, kuinka paljon on kiinnitetty huomiota tilan luontoyhteyteen.

Pelkistetyimmillään se voi tarkoittaa hyvää luonnonvaloa, mutta **biofiilisessa suunnittelussa** tilaan suunnitellaan myös muita luontoyhteyttä vahvistavia elementtejä, kuten näkymiä tai kuvia luonnosta, luonnonmateriaaleja, kasveja tai orgaanisia muotoja. Luontoympäristöjen palauttava vaikutus on kiistaton, joten luonnosta oppiminen onkin elvyttävän, restoratiivisen ympäristön suunnittelun ydin.

Restoratiivinen tila tukee ihmisen hyvinvointia, auttaa palautumaan stressistä, vähentää henkistä väsymystä sekä parantaa tuotteliaisuutta.

POHDITTAVAKSI

*Mitkä asiat
vaikuttavat omaan
tilakokemukseesi
eniten?*

Kulkeminen tilassa on tarinallinen ajassa tapahtuva matka.

Tilassa vietettävä aika ja liikkuminen voidaan huomioida suunnittelussa useilla tavoilla. Tilasarjojen ketju toimintoineen on kuin polku. Kun siirrytään esimerkiksi matalasta, hämärästä ja hiljaisesta tilasta korkeaan, valoisaan tilaan, aikaisempi vastakkainen tilakokemus voimistaa seuraavaa. Kontrastien käyttö on yksi keino, mutta myös saman aiheen käyttäminen eri tiloissa luo kokemusta tilojen yhtenäisyydestä ja voimistaa viestiä.

Moniaistisuus eli **multisensorisuus** tarkoittaa monen aistin kautta yhtäaikaaisesti saatua aistikokemusta.

Restoratiivinen ympäristö tukee ihmisten hyvinvointia. Se vähentää henkistä väsymystä, parantaa tuotteliaisuutta ja auttaa palautumaan stressistä. Restoratiivista ympäristöä kuvaamaan voidaan käyttää myös termejä terveellinen, elvyttävä, parantava ja terapeuttinen ympäristö.¹

Biofiilinen suunnittelu tarkoittaa luontosuhdetta tukevaa sisätilojen suunnittelua, jossa luonnon elementtejä tuodaan sisätiloihin.

Akustiikalla tarkoitetaan useimmiten tilojen huoneakustiikkaa. Akustiikka yhdistetään yleensä puheen erottuvuuteen, musiikin kuunteluun tai äänentoistoltaan vaativiin kohteisiin, kuten konserttisaleihin, teattereihin ja auditorioihin.²

Taktiili eli **taktiilinen** havaitseminen tarkoittaa ihon tuntoaistin avulla havaitsemista.³

Haptinen on havaintopsykologinen termi, jolla tarkoitetaan kolmiulotteisen kohteen hahmottamisen tapaa koskettelemalla eli tunnustelemalla. Esimerkiksi havainnoimme palloa haptisesti,

kun pitelemme sitä käsissämme ja ovenkahvaa, kun tartumme siihen kiinni. Havainnointimenetelmänä tätä kutsutaan myös termillä haptiikka.⁴

Installaatiotaide on erityisesti tilaan rakennettua taidetta, joka hyödyntää ympäristönsä ominaisuuksia.⁵

¹ <http://www.marjutnousiainen.com/kirja>

² <https://www.acusta.fi/akustiikka/>

³ Karén, Riitta-Liisa & Ihanainen, Pekka 1983: Kädet näkevät - näkevätkö. Jyväskylän näkövammaisten koulun materiaaliyksikön julkaisuja, sarja A: Sytykkeitä 1/1983.

⁴ Sosiaalishaptiseen kommunikaatioon liittyviä termejä ja viittomia. Web Archive 2014 (kuurosokeat.fi).

⁵ <https://www.kuvistuubi.fi/kuvataide/installatio/>

4

LINKIT JA LÄHTEET

https://issuu.com/restorativeenvironment/docs/restoratiivisen_ymp_rist_n_suunni

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/128493/Ei_ainoastaan_leiv_st_.pdf?sequence=1&isAllowed=y

<http://www.terrapinbrightgreen.com/wp-content/uploads/2014/04/14-Patterns-of-Biophilic-Design-Terrapin-2014e.pdf>

<https://www.equimdesigns.com/post/impact-of-multisensory-design-approach>

<https://metropolismag.com/viewpoints/multisensory-architecture-design-history/>

<https://www.terrapinbrightgreen.com/reports/14-patterns/>

<http://www.marjutnousiainen.com/kirja>

<https://www.acusta.fi/akustiikka/>

Sosiaalishaptiseen kommunikaatioon liittyviä termejä ja viittomia. Web Archive 2014 (kuurosokeat.fi).

Karén, Riitta-Liisa & Ihanainen, Pekka 1983: Kädet näkevät - näkevätkö. Jyväskylän näkövammaisten koulun materiaaliyksikön julkaisuja, sarja A: Sytykkeitä 1/1983.

